

Makna Motif-Motif Busana Tradisional Wanita Dalam Budaya Masyarakat Rungus Di Sabah

Miryiaaneffnika Marambal
Noria anak Tugang
Universiti Malaysia Sarawak
miryiaaneffnika.marambal@gmail.com

Pengenalan

Asal usul masyarakat Rungus di negeri Sabah atau dahulunya dikenali sebagai Borneo Utara, mempunyai pelbagai versi yang berbeza. Namun, Raymond Mojumah (2010) menyatakan bahawa etnik Rungus pada awalnya tinggal di Utara Borneo yang meliputi Daerah Kudat, Matunggong, Kota Marudu, Pitas, Banggi dan sebahagian Kecil di Sandakan (Joisin Romut, Denis J. Sanding dan Flora Iban, 2013). Kehidupan masyarakat Rungus pada asalnya, tinggal di rumah panjang yang didiami oleh satu keluarga kecil dan berkembang menjadi sebuah kampung. Aktiviti sosioekonomi masyarakat Rungus dahulunya bersifat tradisional dengan mengamalkan aktiviti perladangan dan menternak binatang sebagai sumber makanan mereka. Namun keadaan tersebut semakin berubah apabila kawasan penempatan masyarakat Rungus dimajukan dan dinaik taraf kepada industri pelancongan.

Wanita Rungus pula turut mengambil bahagian untuk meningkatkan taraf hidup mereka dengan menghasikan *banat-tapi* wanita Rungus untuk komersial. Pusat pelancongan di kampung Bavangazo Tinangol menjadi terkenal dengan kehidupan masyarakat Rungus. Wanita Rungus memiliki busana tradisional yang kaya dengan nilai-nilai seni dan budaya yang menggambarkan identiti masyarakat Rungus di Sabah. Kebanyakannya, masyarakat Rungus masih mengamalkan tenunan secara tradisional dengan penekanan motif-motif tradisi mengikut kategori nama busana wanita Rungus Sabah.

Wanita Rungus sebenarnya mempunyai 2 jenis busana tradisi yang utama iaitu *Sukolob*, sejenis pakaian tradisi Rungus yang selari daripada bahagian dada hingga ke bawah lutut dan pakaian tradisi wanita Rungus *banat-tapi*, iaitu gabungan asemblej yang disusun secara dominan (Ismail Ibrahim, 2009). Melalui tinjauan awal yang dilakukan oleh penyelidik di beberapa buah kampung, penenun-penenun yang masih aktif menjalankan tenunan *tapi* ini mempunyai pengetahuan dari segi nama dan bentuk motif mengikut tiga jenis *tapi* wanita Rungus. Bagaimanapun, apabila menyentuh soal makna yang tersirat disebalik motif-motif tersebut hanya sebilangan kecil penenun yang mengetahuinya. Jadi fokus kertas kerja ini akan tertumpu kepada aspek nama dan maksud motif-motif yang terdapat pada busana tradisional wanita Rungus.

Metodologi penyelidikan dan lokasi penyelidikan

Metodologi penyelidikan yang akan digunakan ialah pendekatan kualitatif melalui eksplorasi. Pendekatan ini bertujuan untuk menyelidik makna tercermin setiap motif *tapi* wanita Rungus di Sabah. Sementara itu, lokasi penyelidikan pula tertumpu di Kampung Inukiran Matunggong dan Kampung Bavangazo Tinangol. Informan¹ memaklumkan bahawa kampung Inukiran Matunggong, merupakan penempatan awal bagi masyarakat Rungus di Kudat, Sabah.

¹ Maklumat daripada Informan (Majjal Mangulizang, 59 tahun)